

9. Sukhomlynskyi V. O. (1995) Sertse viddaiu ditiam [I give my heart to the children] Kyiv: Rad. shk. [in Ukrainian].

10. Suhomlynskiy V. A. (1979) Izbrannye pedagogicheskie sochineniya: [The selected pedagogical compositions] M Moscow Pedagogika [in Russian].

11. Sukhomlynska O. V. (2003) Istoryko-pedahohichni protses: novi pidkhody do zahalnykh problem. [Historical and pedagogical process: new approaches to common problems] Kyiv: A.P.N. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

АНІСІМОВ Микола Вікторович – доктор педагогічних наук, професор, доктор філософії з професійної педагогіки Міжнародної Академії проблем Людини в авіації і космонавтиці, член-кореспондент Аерокосмічної Академії України, кафедра теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності

Центральноукраїнський ДПУ ім. В.Винниченка.

Наукові інтереси: прогнозування змісту професійної освіти та моделювання професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ANISIMOV Mykola Viktorovich – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Philosophy in Professional Pedagogy of the International Academy of Human Problems in Aviation and Cosmonautics, Corresponding Member of the Aerospace Academy of Ukraine, the Department of Theory and Methodology of Technological Training, Health and Safety, Central Ukrainian State Pedagogical University Volodymyr Vynnychenko.

Circle of scientific interests: forecasting of professional education content and modelling of professional preparations of future skilled workers.

Дата надходження рукопису 24. 06. 2018 р.

Рецензент – д.п.н. професор Н. А. Калініченко

УДК 37.091.4 Сухомлинський-048.22:[026:37](477-25) ДНПБУ

БЕРЕЗІВСЬКА Лариса Дмитрівна –

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського
ORCID iD: 0000-0002-5068-5234
e-mail: lberezivska@ukr.net

ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ІНТЕГРАТОР І ПОШИРЮВАЧ СУХОМЛИНІСТИКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У рамках відзначення 100-річчя від дня народження видатного українського педагога-гуманіста Василя Олександровича Сухомлинського відповідно до рішення 39-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО та з огляду на інтенсивне реформування освітньої сфери в Україні актуалізується проблема «Сухомліністика в інформаційному просторі». Провідну роль у розвитку сухомліністики в Україні відіграє Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ) за підтримки й спрямування Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України. І це не випадково, бо ДНПБ здійснює інформаційне забезпечення освіти й педагогіки в нашій державі. Нині освітянська громадськість активно вивчає творчу спадщину видатного педагога, вченого, директора Павлівської середньої школи, публіциста, дитячого письменника В. О. Сухомлинського з метою осмислення його ідей та упровадження їх у практику закладів освіти.

Аналіз останніх досліджень і

публікацій. Історіографічний пошук свідчить, що розвиток української й зарубіжної сухомліністики як особливого феномену, що об'єднав науковців та освітян довкола вивчення й популяризації ідей педагога-гуманіста В. О. Сухомлинського, висвітлили у своїх працях українські (Л. Д. Березівська; Г. В. Белан, Н. А. Калініченко, В. Г. Кузь, Л. П. Пархета, О. Я. Савченко, О. В. Сараєва, О. В. Сухомлинська та ін.) і зарубіжні (Е. Гартманн (Німеччина), А. Кокерілл (Австралія), Ч. Сяомань (КНР), Х. Франгос (Греція) та ін.) учені. Про різні аспекти діяльності ДНПБ у царині сухомліністики писали українські дослідники: відкриття читального залу Фонду В. О. Сухомлинського (Л. М. Заліток; Л. І. Ткаченко ін.); присвоєння бібліотеці імені В. О. Сухомлинського (П. І. Рогова); відкриття пам'ятника В. О. Сухомлинському в бібліотеці (О. А. Печенежська; загальнодержавна реферативна база даних «Україніка наукова» як один із сегментів популяризації сухомліністики (Л. М. Заліток; значення біобібліографічних покажчиків про творчий доробок В. О. Сухомлинського (Т. В. Добко);

проведення бібліотечної секції в рамках педагогічних читань (І. І. Хемчян) тощо. Проте проблема багатоаспектного розвитку сухомлиністики, як складника педагогіки зокрема та гуманітарного знання загалом, в інформаційному просторі потребує системного висвітлення.

Мета статті – розкрити роль ДНПБ як інтегратора й поширювача сухомлиністики в інформаційному просторі України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначимо, що сухомлиністика – це актуальний напрям в історії педагогіки з вивчення творчої спадщини В. О. Сухомлинського, до розвитку якого активно долучилася ДНПБ ще в 2003 р., коли за сприяння родини Василя Олександровича, Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського створено читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського. На думку академіка О. Я. Савченко, відкриття читального залу Фонду В. О. Сухомлинського дає можливість користувачам бібліотеки ознайомитися з унікальними матеріалами, переданими сім'єю Василя Олександровича [13]. Зазначимо, що велика роль у започаткуванні системного вивчення та розвитку сухомлиністики в ДНПБ під безпосереднім керівництвом академіка О. В. Сухомлинської належить її першому директорові – кандидату історичних наук П. І. Роговій, котра долучила до цієї проблеми науковців, серед яких і кандидат педагогічних наук Л. М. Заліток.

За підтримки керівництва НАПН України, зокрема академіків В. Г. Кременя, О. Я. Савченко, О. В. Сухомлинської, Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського ДНПБ було присвоєно ім'я Василя Олександровича Сухомлинського (розпорядження Кабінету Міністрів України № 664 від 5 листопада 2003 р.). У доповіді на урочистому зібранні, присвяченому цій непересічній і важливій як для бібліотеки зокрема, так і України загалом події, П. І. Рогова наголосила на її значенні: «Перш за все відкриваються нові перспективи у науковій діяльності бібліотеки, організації роботи читального залу Фонду В. О. Сухомлинського з подальшою екскурсійною діяльністю, проведенням педагогічних читань, зустрічей із видатними педагогами, послідовниками В. О. Сухомлинського, налагодженні зв'язків з організаціями та установами, які носять ім'я видатного педагога, та організації координаційної роботи з ними по популяризації творчої спадщини В. О. Сухомлинського, створенні електронної бази даних «Фонд В. О. Сухомлинського» для користування ним у всесвітній інформаційній мережі [12]. Пізніше з нагоди 90-річчя від дня

народження В. О. Сухомлинського (29 вересня 2008 р.) у ДНПБ було відкрито перший у Києві пам'ятник великому педагогу [11].

Актуалізація дослідження творчої спадщини В. О. Сухомлинського, її затребуваність в умовах розбудови особистісно орієнтованої системи освіти в незалежній Україні через багатовекторність і дитиноцентрованість уможливили появу в освітньому просторі великої кількості праць науковців про педагога та його ідеї, видання й перевидання творів В. О. Сухомлинського. Це й зумовило потребу здійснення ДНПБ науково-інформаційної роботи щодо систематизації відповідних матеріалів та створення тематичних біографічних інформаційних ресурсів і біобібліографічних покажчиків з урахуванням нових комп'ютерних технологій та інформаційних можливостей.

Нині науковці бібліотеки продовжують спрямовувати дослідницькі зусилля на розвиток сухомлиністики, популяризацію ідей педагога. Науковий простір поповнили підготовлені фахівцями ДНПБ за наукового консультування О. В. Сухомлинської три видання *біобібліографічного покажчика* про життя та діяльність В. О. Сухомлинського (2001, 2008, 2013) [17–19]. У 2018 р. співробітники бібліотеки підготували найповніший і всеохоплюючий біобібліографічний покажчик «Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження», де представлено публікації з 1945 р. до 2017 р., присвячені життєдіяльності й творчій спадщині педагога, із метою популяризації його доробку як в Україні, так і за її межами. Ці видання являють собою джерельну базу для цілісного історико-педагогічного вивчення ідей В. О. Сухомлинського, його художніх творів, а також відомостей про дослідження сучасними вченими напрацювань педагога в галузі освіти. Вважаємо, що нині педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського набуває дедалі більшої актуальності в умовах розбудови Нової української школи, бо є невичерпним джерелом із різноманітних питань педагогічної теорії та практики через свою багатовекторність і дитиноцентрованість. Тому, безсумнівно, бібліографія постійно поповнюватиметься працями українських і зарубіжних науковців, зацікавлених його творчим доробком.

Із 2017 р. у бібліотеці діє оновлений *читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського*, який є структурною частиною сектору сухомлиністики відділу історії освіти ДНПБ. Його документний фонд налічує понад 5 тис. примірників документів, зокрема це: праці В. О. Сухомлинського українською та понад 50

мовами світу; присвячені педагогу видання й матеріали з використання педагогічної спадщини вченого; публікації (статті В. О. Сухомлинського та про нього) із періодичних видань, їхні копії (1976–1977), а також документальні фільми про педагога (<http://dnpb.gov.ua>).

На базі читального залу Фонду В. О. Сухомлинського відбуваються *систематичні культурно-освітні та науково-практичні заходи* для здобувачів освіти (учні, студенти, аспіранти, докторанти), учителів, наукових і науково-педагогічних працівників: оглядові екскурсії; тематичні лекції в рамках науково-педагогічного лекторію «Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського в сучасному інформаційному просторі»; круглі столи, науково-практичні семінари тощо. Назвемо та коротко схарактеризуємо деякі з них: круглий стіл, присвячений 25-річчю від дня заснування Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського (2015), круглий стіл «Василь Сухомлинський «Трудные судьбы»: читаємо разом» (до 50-річчя публікації книги) (2016), науково-практичний семінар «Василь Сухомлинський і сучасне дошкілля» (2018), круглий стіл «Сухомлинському пишуть» (2018) та ін.

Інноваційним є прагнення привернути увагу освітянської громадськості до маловідомих праць В. О. Сухомлинського, осмислити актуальні для сьогодення ідеї педагога. У рамках круглого столу «Василь Сухомлинський «Трудные судьбы»: читаємо разом» (до 50-річчя публікації книги) обговорювалися питання щодо актуальності змісту видання, важливості соціально-педагогічних проблем, порушених В. О. Сухомлинським.

Варто відзначити співпрацю ДНПБ із закладами дошкільної освіти з метою запровадження ідей В. О. Сухомлинського. Щороку до річниці з дня народження педагога вихованці дитячих садочків м. Києва презентують у бібліотеці театралізовано-музичні програми, виставки малюнків та апікацій за сюжетами його оповідань і казок. Низку заходів було проведено в рамках реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді: літературні читання «За казкою до Василя Сухомлинського» для вихованців дошкільного навчального закладу № 428 м. Києва (2016); презентація виховного проєкту «Я і моя родина – казковий дивосвіт» (літературно-музичні композиції за творами В. О. Сухомлинського, 2016).

Плідним виявився організований спільно з Інститутом проблем виховання НАПН України науково-практичний семінар «Василь Сухомлинський і сучасне дошкілля» (до 100-

річчя з дня народження) (2018). У рамках заходу в ДНПБ відбулася презентаційна студія «Молодим дослідникам: читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського пропонує». Науковці бібліотеки ознайомили студентську молодь з основними напрямками діяльності й послугами читального залу, зосередили увагу на документних і електронних ресурсах, присвячених вивченню й популяризації спадщини видатного педагога, та співпраці книгозбірні із закладами дошкільної освіти.

Оригінальністю вирізняється круглий стіл «Сухомлинському пишуть» (2018), оскільки він був присвячений епістолярній спадщині В. О. Сухомлинського, яка є невід’ємним складником його творчої діяльності й досі залишається недостатньо вивченою, малодослідженою, потребує подальшого розгляду та аналізу.

Нині на базі бібліотеки під керівництвом академіка О. Я. Савченко діє Всеукраїнська асоціація Василя Сухомлинського, яка з дня заснування в листопаді 1990 р. відіграє велику роль у розвитку сухомлиністики як добровільна громадська організація, покликана досліджувати, популяризувати й впроваджувати в освітній простір творчу спадщину Василя Сухомлинського. Вона об’єднала навколо себе освітян України та зарубіжжя. Асоціація активно проводить педагогічні читання, наукові конференції, методичні заняття, семінари тощо [14]. 2015 р. у ДНПБ було проведено круглий стіл, присвячений 25-річчю від дня заснування цієї організації, із метою підбиття підсумків та окреслення перспектив її діяльності щодо розвитку сухомлиністики.

Вагомим внеском у розвиток сухомлиністики є проведення бібліотечної секції в рамках педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю». Із 2007 р. і дотепер у рамках педагогічних читань організовано 11 бібліотечних секцій для шкільних бібліотекарів різних областей України: У рамках ювілейних педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: Творча спадщина Василя Сухомлинського у вітчизняному і міжнародному вимірах» бібліотечна секція об’єднує бібліотечних працівників міста Кропивницького та Кіровоградської області у форматі круглого столу «Ціннісні виміри роботи шкільної бібліотеки як складової освітнього простору» (2018). Щорічно інформація про проведені бібліотечні секції, статті науковців ДНПБ і шкільних бібліотекарів оприлюднюється на сторінках науково-методичного часопису «Шкільна бібліотека плюс» [23].

Однією з традиційних форм популяризації ідей педагога є *книжкові виставки*, яких

загалом було організовано понад 60. Назвемо окремі з них: «Ідеї В. О. Сухомлинського у контексті сучасних освітніх проблем» (2009), «В. О. Сухомлинський у контексті сучасної освіти та інформаційного суспільства» (2011), «Василь Сухомлинський – провідник педагогіки людяності» (2012), «Розвиток ідей Василя Сухомлинського з формування здорового способу життя в сучасній педагогічній теорії та практиці» (2012), «Педагогіка В. О. Сухомлинського в контексті розвитку творчої особистості» (2013), «Гуманістична педагогіка В. О. Сухомлинського в контексті виховання толерантної особистості» (2014), «Формування толерантності крізь призму педагогічних ідей Василя Олександровича» (2015), «Гуманна педагогіка В. О. Сухомлинського – живильне джерело духовності» (2015), «Ідеї Василя Сухомлинського як концептуальна основа національно-патріотичного виховання» (2016), «Я і моя родина – казковий дивосвіт» (2016), «До 50-річчя книги В. Сухомлинський «Трудные судьбы»: читасмо разом» (2017), «Ідеї В. О. Сухомлинського у національно-патріотичному вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку» (2018), «Сухомлинському пишуть» (2018), «Твори В. О. Сухомлинського мовами світу» (2018), «Василь Сухомлинський і сучасне дошкілля» (2018) та ін. Прикметно, що підготовка виставок передбачає створення каталогів, тобто списків представлених на них джерел. З інформацією про виставки й відповідною літературою можна ознайомитися на веб-порталі бібліотеки.

Розглянемо віртуальні форми, які презентує веб-портал ДНПБ. *Сторінка «Василь Олександрович Сухомлинський (1918–1970)»* містить такі складники: коротка біографія та характеристика творчого доробку педагога; діяльність Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського щодо вивчення й популяризації його творчої спадщини; історія, зміст діяльності, документи та фото, послуги читального залу Фонду В. О. Сухомлинського тощо (<http://dnpb.gov.ua>).

Коротко згадаємо, що в складі Науково-педагогічної електронної бібліотеки є *розділ «Праці В. О. Сухомлинського та література про нього»*. База даних «Сухомліністика» електронного каталогу ДНПБ містить бібліографічні записи статей В. О. Сухомлинського та про нього з періодичних і продовжуваних видань, які зберігаються у Фонді В. О. Сухомлинського.

Вагому роль у поширенні сухомліністики відіграє постійно поповнюваний змістовний *інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу»*, що є невід’ємною частиною національного

гуманітарного простору (2008–2018). Він містить розділ «Сухомлинський Василь Олександрович», де представлено такі відомості: біографія діяча; бібліографія його праць і матеріалів про нього; окремі повнотекстові твори; фотогалерея; товариства, асоціації, заклади, що носять ім’я педагога; інформація про нагороди, премії, пам’ятники, педагогічні читання, інтернет-ресурси, пов’язані з цією видатною постаттю тощо.

Безперечно, інформаційно-бібліографічний ресурс має непересічне значення для розвитку педагогічної науки загалом і сухомліністики зокрема, адже він: поповнює історико-педагогічне знання щодо особистості, її внеску в розвиток науки та практики (наповнення змісту підручників з історії освіти й педагогічної думки); забезпечує інформаційний супровід історико-педагогічної науки (основа написання дисертацій, планових науково-дослідних робіт); сприяє підготовці майбутніх педагогів (основа написання бакалаврських і магістерських робіт); уможливує якісне проведення масових науково-практичних заходів (конференцій, круглих столів тощо), присвячених творчій діяльності В. О. Сухомлинського; інформаційно забезпечує проведення науково-просвітницьких, громадсько-виховних заходів різного рівня. Водночас зазначений ресурс допомагає розкрити фонд ДНПБ, зокрема педагогічні джерела; задовольняти інформаційні потреби широкого кола віддалених користувачів України й світу (науковці, викладачі, студенти, аспіранти, докторанти). Важливо, що аналізований ресурс постійно оновлюється відповідно до нових здобутків історико-педагогічних студій, тобто в перспективі претендує на комплексне, глибоке й багатогранне висвітлення життя та діяльності видатного педагога в національному й зарубіжному освітньому просторі.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, на основі аналізу щорічних звітів, матеріалів веб-порталу та читального залу Фонду В. О. Сухомлинського бібліотеки, статей науковців, з’ясовано, що ДНПБ як структурна частина НАПН України є інтегратором і поширювачем сухомліністики в інформаційному просторі України. Діяльність бібліотеки в цьому напрямі є вагомим внеском у розвиток української біографістики, освіти, педагогіки, гуманітаристики. Нині використовуються різноманітні форми популяризації творчої спадщини В. О. Сухомлинського: культурно-освітні (оглядові екскурсії й тематичні лекції для працівників і здобувачів закладів освіти, бібліотечних працівників; інсценування казок і оповідань, виставки творчих робіт дітей за

творами В. О. Сухомлинського; читання казок та оповідань дітьми разом із бібліотекарем тощо), науково-практичні (круглі столи, семінари, конференції, бібліотечна секція в рамках педагогічних читань), інформаційні (інформаційні ресурси, бази даних на веб-порталі, біобібліографічні покажчики тощо). Інформація про напрацювання, здобутки, досвід у царині сухомлиністики всебічно представлена на веб-порталі бібліотеки.

Серед перспектив розвитку сухомлиністики як провідного напрямку діяльності ДНПБ, до якого з кожним роком зростає інтерес, бачимо такі: поповнення створених інформаційних ресурсів; розміщення на веб-порталі бібліотеки інформації про життя й діяльність В. О. Сухомлинського англійською мовою, що уможливить ознайомлення ширшого кола користувачів електронних мереж із творчою спадщиною видатного педагога; координація та кооперація праці теоретиків і практиків освіти, істориків педагогіки, бібліографів освітянських книгозбірень у підготовці інформаційно-бібліографічного ресурсу, тематичних біобібліографічних покажчиків про життя, творчу діяльність педагога; урізноманітнення тематики лекцій, творчих заходів із зазначеного питання на базі читального залу Фонду В. О. Сухомлинського тощо. Відзначаючи провідну роль ДНПБ у розвитку сухомлиністики в інформаційному просторі, розуміємо необхідність осмислення на міждисциплінарній основі створених інформаційних ресурсів іншими бібліотеками, закладами освіти з метою глибокого вивчення й популяризації ідей видатного українського педагога в умовах розбудови Нової української школи. Про це йтиметься в подальших публікаціях.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Березівська Л. Д. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського як інтегратор і поширювач педагогічного біографічного знання / Л. Д. Березівська // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 3. – С. 209–219.
2. Белан Г. В. Сучасні наукові підходи до вивчення спадщини В. О. Сухомлинського: типологічний концепт / Ганна Валеріївна Белан // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки: збірник наукових праць / Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. – Миколаїв, 2014. – Вип. 1.47. – С. 26–31.
3. Гартманн Е. В. О. Сухомлинський: критик радянської та капіталістичної системи. Новий погляд на спадщину класика педагогіки / Е. Гартманн // Шлях освіти. – 2010. – № 1. – С. 32–37.

4. Добко Т. Нове видання з бібліографічної сухомлиністики / Тетяна Добко // Бібліотечний вісник. – 2009. – № 1. – С. 28–30.

5. Заліток Л. Бібліометричне дослідження матеріалів про В. О. Сухомлинського в загальнодержавній реферативній базі даних «Україніка наукова» / Людмила Заліток // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки / Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2013. – Вип. 123. – Т. 1. – С. 155–159.

6. Заліток Л. М. Спадщина великого педагога: презентація Фонду В. О. Сухомлинського в Державній науково-педагогічній бібліотеці України / Л. М. Заліток, В. А. Соломка // Шкільна бібліотека плюс. – 2003. – Липень (№ 1/2). – С. 2–11.

7. Калініченко Н. А. Сучасники Василя Сухомлинського / Калініченко Н. А. // Педагогічні науки: збірник наукових праць / Херсонський державний університет. – Херсон, 2005. – Вип. 40. – С. 207–211.

8. Кокерілл А. Л. В. О. Сухомлинський. Гуманізм в радянській школі: дис. ... д-ра філософії / Кокерілл Алан Лесли; Школа мов і порівняльних культурних досліджень, Університет Квінсленда. – Брісбен, 1994. – 279 с. – Текст англ.

9. Кузь В. Г. Сухомлиністика – нова парадигма елітного виховання / В. Г. Кузь // Педагогічний дискурс: збірник наукових праць / Інститут педагогіки НАПН України, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. – Хмельницький, 2011. – Вип. 10. – С. 268–272.

10. Пархета Л. П. Історіографія вивчення спадщини В. О. Сухомлинського / Л. П. Пархета // Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки: збірник наукових праць / Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – Вип. 6. – С. 31–37.

11. Печенежська О. А. Перший пам'ятник Василю Сухомлинському в Києві: [про відкриття пам'ятника В. О. Сухомлинському в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 29 верес. 2008 р.] / Ольга Печенежська // Педагогічна газета. – 2008. – Листопад (№ 11). – С. 6–14.

12. Рогова П. Доповідь, виголошена директором ДНПБ України Павлою Роговою на урочистому зібранні, присвяченому присвоєнню бібліотеці імені В. О. Сухомлинського / П. Рогова // Шкільна бібліотека плюс. – 2004. – Березень (№ 6). – С. 24–26.

13. Савченко О. Я. Розвиток сухомлиністики за десять років (1993–2003 рр.) / Олександра Савченко // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки / Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2003. – Вип. 52. – Ч. 1. – С. 18–22.

14. Савченко О. Я. Товариство послідовників ідей Василя Сухомлинського / Олександра Савченко // Початкова школа. – 1998. – № 9. – С. 1–4.

15. Сарасва О. Сухомлиністика як актуальний напрям історико-педагогічних досліджень / Олена Сарасва // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки / Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2008. – Вип. 78. – Ч. 1. – С. 159–163.

16. Сухомлинська О. В. Сухомлинський Василь Олександрович / О. В. Сухомлинська // Українська педагогіка в персоналіях: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: у 2 кн. / за ред. О. В. Сухомлинської. – Київ, 2005. – Кн. 2: XX століття. – С. 380–386.

17. В. О. Сухомлинський. Біобібліографія, 1987–2000 рр.: бібліографічний покажчик / АПН України, Укр. асоц. В. Сухомлинського; [уклад.: Г. І. Сухомлинська, О. В. Сухомлинська; за ред. Н. О. Гаждан, Л. І. Ніколюк]. – Київ: КНЕУ, 2001. – 128 с.

18. Сухомлинський. Біобібліографія: 2001–2008 рр.: бібліографічний покажчик / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; упоряд. Л. М. Заліток; наук. консультант О. В. Сухомлинська; наук. ред. П. І. Рогова. – Київ, 2008. – 307 с. – (Серія «Видатні педагоги світу»; вип. 3).

19. В. О. Сухомлинський. Біобібліографія: 2008–2013 рр.: біобібліографічний покажчик / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; упоряд. Л. М. Заліток; наук. консультант О. В. Сухомлинська; наук. ред. П. І. Рогова; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2014. – 255 с. – (Серія «Видатні педагоги світу»; вип. 10).

20. Сухомлинський Василь Олександрович [Електронний ресурс] // Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського: [офіц. портал]. – Текст. дані. – Київ, [2018]. – Режим доступу: <http://dnrb.gov.ua/ua/інформаційно-бібліографічні-ресурси/видатні-педагоги/сухомлинський-в-о> (дата звернення: 22.03.2018). – Назва з екрана.

21. Ткаченко Л. Бібліотеці присвоєно ім'я видатного педагога / Лідія Ткаченко // Освіта України. – 2004. – 5 березня (№ 18). – С. 8–23.

22. Франгос Х. Від Сократа до В. Сухомлинського через Ж. Піаже та Л. Виготського: Коперників переворот в освіті / Х. Франгос; пер. з грец. О. Овчарука // Початкова школа. – 1993. – № 10. – С. 18–20.

23. Хемчян І. І. В. О. Сухомлинський про роль освіти і бібліотеки у вихованні духовно-моральних основ особистості: бібліотечна секція для освітянських бібліотек Херсонщини [на XVI Всеукраїнських педагогічних читаннях «В. О. Сухомлинський у діалозі з сучасністю: ціннісні виміри в освіті», 17–18 верес. 2009 р., м. Херсон] / Ірина Іванівна Хемчян // Шкільна бібліотека плюс. – 2009. – Листопад (№ 21). – С. 19–23.

24. Чжу Сяомань. Вплив педагогічних ідей В. О. Сухомлинського на розвиток освіти в сучасному Китаї і міжнародному співстворстві / Чжу Сяомань // Рідна школа. – 2010. – № 3. – С. 20–22.

REFERENCES

1. Berezivjska, L. D. (2015). *Derzhavna naukovopedagogichna biblioteka Ukrainy imeni V. O. Sukhomlyns'kogoho yak integrator i poshyrjuvach pedagogichnogho biografnogho znannja*. [V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an integrator and disseminator of pedagogical biographical knowledge]. Kyiv.

2. Bjelan, Gh. V. (2014). *Suchasni naukovy pidkhody do vyvchennja spadshhyny V.O.Sukhomlyns'kogo: typologichnyj koncept*. [Modern scientific approaches to study of V.O. Sukhomlynskyi's heritage: typological concept]. Mykolajiv.

3. Ghartmann, E. (2010). *V. O. Sukhomlynskyj: krytyk radjans'koji ta kapitalistychnoji systemy*. [V. O. Sukhomlynskyi as a critic of the Soviet and capitalist system]. Kyiv.

4. Dobko, T. (2009). *Nove vydannia z bibliografichnoi sukhomlynistyky*. [New edition on bibliographic study of V. O. Sukhomlynskyi's activity]. Kyiv.

5. Zalitok, L. (2013). *Bibliometrychne doslidzhennia materialiv pro V. O. Sukhomlyns'koho v zahalnoderzhavni referatyvni bazi danykh «Ukrainika naukova»*. [Bibliometric study of materials about V. O. Sukhomlynskyi in the state *Ukrainika Naukova* (Scientific Ukrainika) abstract database]. Kirovohrad.

6. Zalitok, L. M., Solomka, V. A. (2003). *Spadshchyna velykoho pedahoha : prezentatsiia Fondu V. O. Sukhomlyns'koho v Derzhavni naukovopedagogichni bibliotetsi Ukrainy*. [Outstanding teacher's oeuvre: presentation of V. O. Sukhomlynskyi's collection in the State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine]. Kyiv.

7. Kalinichenko, N. A. (2017). *Suchasnyky Vasylia Sukhomlyns'koho*. [Vasyl Sukhomlynskyi's contemporaries]. Kherson.

8. Kokerill, A. L. (1994). *V. O. Sukhomlynskyi. Humanizm v radianskii shkoli*. [V. O. Sukhomlynskyi: humanism in the Soviet school]. Brisben.

9. Kuz, V. H. (2011). *Sukhomlynistyka – nova paradyhma elitnoho vykhovannia*. [Study of V. O. Sukhomlynskyi's activity as a new paradigm in elite education]. Khmelnytskyi.

10. Parkheta, L. P. (2009). *Istoriografija vyvchennja spadshhyny V. O. Sukhomlyns'kogo*. [Historiography of study of V.O. Sukhomlynskyi's oeuvre]. Poltava.

11. Pechenezhsjka, O. A. (2008, lystopad). *Pershyj pam'jatnyk Vasylju Sukhomlyns'komu v Kyjevi*. [The first monument to Vasyl Sukhomlynskyi in Kyiv]. Kyiv.

12. Roghova, P. (2004). *Dopovidj, vygholoshena dyrektorom DNPB Ukrainy Pavloju Roghovoju na urochystomu zibranni, prysvjachenomu prysvojennju biblioteci imeni V. O. Sukhomlyns'kogo*. [Report made by the Director of the SSPL of Ukraine Pavla Rohova at the grand meeting dedicated to naming the library after V. O. Sukhomlynskyi]. Kyiv.

13. Savchenko, O. Ja. (2003). *Rozvytok sukhomlynistyky za desjatj rokiv (1993–2003 rr.)*. [Development of study of V.O. Sukhomlynskyi's activity during 10 years (1993–2003)]. Kirovohrad.

14. Savchenko, O. Ja. (1998). *Tovarystvo poslidovnykiv idej Vasylja Sukhomlyns'kogo*. [Society of followers of Vasyl Sukhomlynskyi's ideas]. Kyiv.

15. Sarajeva, O. (2008). *Sukhomlynistyka jak aktualnyj naprjam istoryko-pedagogichnykh doslidzhenj*. [Study of V.O. Sukhomlynskyi's activity as a topical trend in historical and pedagogical research]. Kirovohrad.

16. Sukhomlynska, O. V. (2005). *Sukhomlynskyi Vasyl Oleksandrovyh* [Sukhomlynskyi Vasyl Oleksandrovyh]. Kyiv.

17. V. O. Sukhomlynskyj. *Biobibliografija: 1987–2000 rr.: bibliografichnyj pokazhchyk (2001)*. [V.O. Sukhomlynskyi. Biobibliography, 1987–2000: bibliographic index]. Kyiv.

18. V. O. Sukhomlynskyj. *Biobibliografija: 2001–2008 rr.: bibliografichnyj pokazhchyk (2008)*. [V. O. Sukhomlynskyi. Biobibliography, 2001–2008: bibliographic index]. Kyiv.

19. V. O. Sukhomlynskyj. *Biobibliografija: 2008–2013 rr.: bibliografichnyj pokazhchyk (2014)*. [V.O. Sukhomlynskyi. Biobibliography, 2008–2013: bibliographic index]. Vinnycja.

20. *Sukhomlynskyj Vasylj Oleksandrovych [Sukhomlynskyi Vasyl Oleksandrovych]. Derzhavna naukovo-pedagoghichna biblioteka Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskykogo*. Available at: <http://dnpp.gov.ua/ua/informacijno-bibliografichni-resursy/vydatni-pedagoghy/sukhomlynskyj-v-o> (accessed: 22.03.2018).

21. Tkachenko, L. (2004). *Bibliotetsi prysvoieno im'ia vydatnoho pedahoha*. [The library is named after an outstanding teacher]. Kyiv.

22. Franhos, Kh. (1993). *Vid Sokrata do V. Sukhomlynskoho cherez Zh. Piazhe ta L. Vyhotskoho: Kopernykyv perevorot v osviti*. [From Socrates to V. Sukhomlynskyi through Jean Piaget and L. Vyhotskyi: Copernic's revolution in education]. Kyiv.

23. Khemchian, I. I. (2009). *V. O. Sukhomlynskyi pro rol osvity i biblioteki u vykhovanni dukhovno-moralnykh osnov osobystosti: bibliotekna sektsiia dlia osvitianskykh bibliotek Khersonshchyny*. [V. O. Sukhomlynskyi about the role of education and library in educating spiritual and moral principles: library section for education libraries in Kherson region]. Kyiv.

24. Chzhu Syaoman (2010). *Vplyv pedahohichnykh idei V. O. Sukhomlynskoho na rozvytok osvity v suchasnomu Kytai i mizhnarodnomu spivavtorstvi*. [Influence of V. O. Sukhomlynskyi's pedagogical ideas on the development of education in modern China and international co-authorship]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БЕРЕЗІВСЬКА Лариса Дмитрівна – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.

Наукові інтереси: методологія історико-педагогічної науки; історія державної освітньої політики; реформування шкільної освіти в Україні; розвиток громадсько-педагогічного руху в Україні в ХІХ–ХХ ст.; педагогічне джерелознавство, біографістика, сухомлиністика.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BEREZIVSKA Larysa Dmytrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Director of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine.

Circle of scientific interests: methodology of historical and pedagogical science; history of the state education policy; school education reform in Ukraine; social and educational movement in the 19th and 20th centuries; educational source study, biography studies, study of V. O. Sukhomlynskyi's activity.

*Дата надходження рукопису 24. 06. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор Н. А. Калініченко*

УДК 37.013:37(477)(092)

БІЛЕЦЬКА Ірина Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID iD: 0000-0002-3372-9100
e-mail: iryna.biletska@ukr.net

КОБЕРНИК Олександр Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID iD: 0000-0002-2842-0168
e-mail: kobernikan@meta.ua

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЯ В ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Педагогіка партнерства набуває важливого значення як вектор гуманного і творчого підходу до кожного учасника освітнього процесу. Концепція Нової української школи базується на якісно новому рівні побудови

взаємовідносин між учнями, педагогами і батьківською громадою. Новий зміст освіти щодо співробітництва педагогів і батьків з метою особистісного розвитку школярів орієнтує громаду на поважне ставлення до дітей з особливими освітніми потребами.

У концептуальних засадах «Нової